

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาคำคิดเห็นของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อภาชนะบรรจุจากชานอ้อย ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เป็นคำถามปลายปิด ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วยลักษณะส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ และตัวแปรตาม ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก ผู้ศึกษาสรุปผลดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี และ 26-30 ปี มีสถานภาพโสด ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน

ข้อมูลด้านการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย

ข้อมูลด้านการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย พบว่าผู้บริโภคที่ให้ข้อมูลประมาณร้อยละ 50 ของประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีประสบการณ์ในการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย และเคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไป เช่น จาน ชาม ถาด ถาดบรรจุอาหาร เป็นต้น สถานที่ที่เคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยส่วนใหญ่อยู่ที่ถนนคนเดินท่าแพ โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยเป็นตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเอง รองลงมา

คือการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐและเอกชน โดยผู้ตอบแบบสอบถามรับทราบข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ตและผู้ขายสินค้าแนะนำเป็นหลัก

ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก

ผู้บริโภคที่เคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 2.72) เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ในด้านภาชนะบรรจุอาหารสามารถผลิตได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น มันสำปะหลัง เปลือกข้าวโพด เยื่อชานอ้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.96) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยว่าเป็นวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 2.93) โฟมและพลาสติกเป็นขยะที่กำจัดได้ยากเมื่อเทียบกับภาชนะบรรจุจากชานอ้อยที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.93) ภาชนะบรรจุอาหารส่วนใหญ่ผลิตมาจากโฟมและพลาสติก (ค่าเฉลี่ย = 2.84) การใช้โฟมและพลาสติกในการบรรจุ/ห่อหุ้มอาหารเป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็งได้ (ค่าเฉลี่ย = 2.81) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย = 2.73) หน่วยงานของรัฐ/เอกชนมีการณรงค์และประชาสัมพันธ์ คุณสมบัติ ประโยชน์ ของภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้ภาชนะจากโฟมและพลาสติก (ค่าเฉลี่ย = 2.65) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีรูปแบบหลากหลายให้เลือกใช้ (ค่าเฉลี่ย = 2.62) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีความน่าเชื่อถือเพราะได้รับการรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย = 2.56) มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีราคาสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.20)

ผู้บริโภคที่ไม่เคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมเกี่ยวกับการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 2.41) เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ในด้านโฟมและพลาสติกเป็นขยะที่กำจัดได้ยากเมื่อเทียบกับภาชนะบรรจุจากชานอ้อยที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.86) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 2.83) และภาชนะบรรจุอาหารส่วนใหญ่ผลิตมาจากโฟมและพลาสติก (ค่าเฉลี่ย = 2.81) การใช้โฟมและพลาสติกในการบรรจุ/ห่อหุ้มอาหารเป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็งได้ (ค่าเฉลี่ย = 2.78) ภาชนะบรรจุอาหารสามารถผลิตได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น มันสำปะหลัง เปลือกข้าวโพด เยื่อชานอ้อย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.77) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย = 2.35) มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง หน่วยงานของรัฐ/เอกชนมีการณรงค์และประชาสัมพันธ์ คุณสมบัติ ประโยชน์ ของภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้ภาชนะจากโฟมและพลาสติก

(ค่าเฉลี่ย = 2.15) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีความน่าเชื่อถือเพราะได้รับการรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย = 2.04) ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีรูปแบบหลากหลายให้เลือกใช้ (ค่าเฉลี่ย = 1.91) มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมีราคาสูง (ค่าเฉลี่ย = 1.64)

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.39) ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับโครงการรณรงค์ให้ใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก (ค่าเฉลี่ย = 4.61) รวมไปถึงเชื่อว่าในอนาคตภาชนะที่ผลิตจากโฟมและพลาสติกจะอาจหมดไปโดยการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทน (ค่าเฉลี่ย = 4.53) และการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนจะช่วยลดปริมาณการใช้โฟมและพลาสติกได้โดยการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย และเคยใช้ภาชนะหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคล เช่น จาน ถ้วย และทราบว่าภาชนะบรรจุอาหารสามารถผลิตได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น มันสำปะหลัง เปลือกข้าวโพด เยื่อชานอ้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่เคยใช้และไม่เคยใช้ยังอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงเมื่อเทียบกับการใช้โฟมและพลาสติกที่มีใช้อยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ในกลุ่มประชากรที่ไม่เคยใช้ภาชนะชานอ้อยยังมีความรู้และทราบว่าโฟมและพลาสติกเป็นขยะที่กำจัดได้ยากเมื่อเทียบกับภาชนะบรรจุจากชานอ้อยที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และภาชนะบรรจุอาหารส่วนใหญ่ผลิตมาจากโฟมและพลาสติก จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นชัดเจนว่าผู้บริโภคถึงแม้จะไม่เคยใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย แต่ทราบและเข้าใจดีว่าวัสดุธรรมชาติที่นำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์บรรจุอาหาร เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถช่วยลดภาวะมลพิษการสะสมของขยะย่อยสลายช้า เช่น โฟม และพลาสติกได้

ปัจจัยที่มีผลระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภาชนะบรรจุอาหารจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกของผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าการที่จะใช้หรือไม่ใช้ภาชนะบรรจุอาหารจากชานอ้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาชนะจากชานอ้อย และแหล่งความรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าอายุมี

ความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกในด้าน การใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยจะช่วยลดปัญหาขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยได้รับการทดสอบคุณภาพว่าปลอดภัยต่อสุขภาพ มีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเห็นด้วยกับโครงการรณรงค์ให้ใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอายุของกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อการเลือกใช้ภาชนะชานอ้อย โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มอายุวัยทำงานและมีรายได้เพียงพอที่จะซื้อภาชนะบรรจุจากชานอ้อยซึ่งมีราคาที่สูงกว่าโฟมและพลาสติก ดังนั้นความสามารถในการซื้อใช้ภาชนะชานอ้อยจึงสูงกว่าวัยอื่น ๆ และช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุที่คำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ระบุว่าภาชนะบรรจุจากชานอ้อย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยต่อสุขภาพ เหมาะสมที่จะมาทดแทนการใช้โฟมและพลาสติก

ผลการศึกษายังพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามทั้ง 5 ข้อ และผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ซึ่งหมายความว่าถ้าผู้บริโภคมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีโอกาที่จะซื้อหรือใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาของผู้บริโภคเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีโอกาสที่ผู้บริโภคจะเลือกใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย สอดคล้องกับพัชรี (2546) พบว่าระดับการศึกษาของผู้บริโภคมีผลต่อการเลือกใช้ภาชนะบรรจุย่อยสลายทางชีวภาพจากมันสำปะหลัง โดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจะเลือกใช้ภาชนะบรรจุย่อยสลายทางชีวภาพจากมันสำปะหลังมากขึ้น ยกเว้นอาชีพนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าภาชนะที่ทำจากวัสดุธรรมชาติอย่างชานอ้อยมีผลดีทั้งทางด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าอาชีพของผู้บริโภคที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือมีธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้ที่เพียงพอในการซื้อ อีกอย่างเนื่อง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เชื่อว่าการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยจะช่วยลดปัญหาขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ และภาชนะบรรจุจากชานอ้อยได้รับการทดสอบคุณภาพว่าปลอดภัยต่อสุขภาพ ดังนั้นพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือน่าพึงพอใจ ผลลัพธ์ดังกล่าวได้แก่การได้มีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การได้ช่วยลดปริมาณขยะ ได้ช่วยลดโลกร้อน ได้ช่วยลดการเผาและพื้นที่ในการฝังกลบขยะ และการรู้สึกภูมิใจในตนเองที่ได้ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจเหล่านี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจแสดงพฤติกรรม

ซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มรกต (2544) ที่ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตประจำวันวัดตามแบบประเมิน “วิถีชีวิตรักษ์สิ่งแวดล้อม” คือมีการดำเนินชีวิตประจำวันที่ทำให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสังคม และกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนลักษณะประชากร คือ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย ที่มีความสัมพันธ์กับ การลดปริมาณการใช้โฟมและพลาสติกได้โดยการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทน การใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยจะช่วยลดปัญหาขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยได้รับการทดสอบคุณภาพว่าปลอดภัยต่อสุขภาพ และเห็นด้วยกับโครงการณรงค์ให้ใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกนั้น ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจเองในการเลือกซื้อภาชนะบรรจุจากชานอ้อย และรองลงมาคือสื่อประชาสัมพันธ์ของภาครัฐและภาคเอกชนสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งความคิดเห็นเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ประสบการณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อิทธิพลของบุคคลและสังคมรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้ก่อเกิดเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมก่อเกิดเป็นทัศนคติรวมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น นำออกมาสู่การแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ สิริลักษณ์ (2552) พบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่า บทบาทของกลุ่มอ้างอิง (กลุ่มอ้างอิงในกลุ่มเพื่อน พ่อแม่ พี่น้อง ดารา/ผู้มีชื่อเสียง ญาติๆ สามี/ภรรยา ครู/อาจารย์ และนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) มีผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของบุคคลในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าสังคมรอบตัวของบุคคลยังไม่แสดงออกถึงความสำคัญของการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มผู้บริโภคทั้งที่สนใจและไม่สนใจในการเลือกใช้ เพื่อเป็นการหาแนวทางในการทำให้เกิดความต้องการใช้ในกลุ่มที่ไม่สนใจเลือกใช้
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบราคาของผลิตภัณฑ์บรรจุชานอ้อยต่อความต้องการใช้ของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีผลดีต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากภาชนะที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติยังมีราคาที่สูง และไม่เป็นที่แพร่หลายในท้องตลาด
3. ควรศึกษาแนวโน้มความต้องการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อย หรือภาชนะย่อยสลายได้จากธรรมชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการใช้ให้เพิ่มมากขึ้น
4. เนื่องจากประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้จำกัดอยู่ที่ถนนคนเดินท่าแพ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้ภาชนะบรรจุจากชานอ้อยมากขึ้นการศึกษาในครั้งต่อไป ควรเลือกกลุ่มประชากรจากหลากหลายพื้นที่